

TEP tiedote 3 / 2009

Teemana Rauhankulttuuri

“Kasvatus on paras keino muuttaa maailmaa.”

-Nelson Mandela

Sisällysluettelo

Toivon työ jatkuu.....	3
<i>Helena Kekkonen</i>	
Yhteisöllisyys ja rauhantahto.....	5
<i>Lea Pulkkinen</i>	
Rauha, Unesco ja kasvatus.....	9
<i>Kaisa Savolainen</i>	
Työssäoppimista Namibiassa.....	14
<i>Elina Koski, Heli Metsänen, Irina Toivonen</i>	
Amakhayan lapset Gandhin jalanjäljillä.....	15
<i>Satu Korpela</i>	
Yhteisöllisyyden uudet muodot.....	18
<i>Satu Korpela</i>	
Rauhanmiljoonavetoisuus.....	20
Suomen ensimmäinen tekniikan etiikan väitös.....	24
<i>Claus Montonen</i>	
Mitä Kööpenhaminan ilmastokokouksessa päätetään.....	25
<i>Ari Lampinen</i>	
Kolumni.....	26
<i>Risto Kekkonen</i>	

Etukannen kuvassa Oonte-järjestön lapsia Namibian Owambolla. Kuva: Satu Korpela.

Julkaisija:	Tekniikka elämää palvelemaan ry
Osoite:	PL 15, 00521 HELSINKI tep@kaapeli.fi
Puhelin:	09 701 4107, sihteeri
Kotisivu	http://tep.kaapeli.fi/
Keskustelu	tep-lista@kaapeli.fi
Toimitus, vt	Outi Haikarainen, Helena ja Risto Kekkonen
Paino	Painomerkki Oy, Helsinki

Toivon työ jatkuu

Kaikki ihmiset – niin uskon – haluaisivat elää rauhassa, viettää normaalia elämää läheistensä kanssa ilman sotia ja niiden aiheuttamia aineellisia ja henkisiä vaurioita. Miksi kuitenkin, niin sanotussa sivistyneessä maailmassakin soditaan, varustaudutaan mm. puolustuksen nimissä, ja samalla tuhlataan ihmiskunnalle välttämättömiä, nälän ja puutteiden poistamiseen tarvittavia voimavaroja aseiden kehittämiseen, rakentamiseen ja niiden käyttämiseen?

Rauhankasvatus on mielestäni taistelevaa humanismia, kun taas politiikka katsoo asioita lyhyellä perspektiivillä näkemättä sukupolvien yli tulevaisuuteen ja siksi usein johtaa virheratkaisuihin. Lisäksi poliitikkoja sumentaa kamppailu vallasta, joka hävittää toiminnasta korkeat eettiset ihanteet. Rauhankasvatus on politiikasta vapaata solidaarisuutta ja ihmiselämän syvällistä kunnioittamista.

Yksilölle rauhankasvatus tarkoittaa siten kasvuprosessia kriittisesti ajattelevaksi, empaattiseksi ja sydämeltään herkäksi ihmiseksi, joka tiedostaa epäoikeudenmukaisuudet ja on valmis osaltaan työskentelemään niiden poistamiseksi. Eettisten arvojen nostaminen kaiken toiminnan perusteiksi on oleellista; silloin käsite ”vihollinen” häviää; globaalinen veljeys ja sisarus, tasa-arvoisuus ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus voivat toteutua.

Nämä ovat unelmia ja ihanteita – mutta voisiko ilman näitä jaksaa elää? Kun itse 1970-luvulla aloitin työni Vapaan Sivistystyön Yhteisjärjestön (VSY) pääsihteerinä, uskoin vankasti kasvatuksen mahdollisuuksiin edistää rauhaa, ja siihen, että se myös velvoittaa käytännön toimintaan. Pidin tärkeänä osallistumista kehitysyhteistyöhön.

Alkuvaiheessa tavoitin namibialaisen Suomessa lääkäriksi opiskelevan Nickey Iyambon aavistamatta, että ensimmäisen ”Laukku lääkärille”kampanjan jälkeen pääsisimme pian mittavampiin kehitysyhteistyöhankkeisiin.

TEP tuli mukaan tukemalla VSY:n valitsemaa Etelä-Afrikan pakolaisleirin opiskelijaa Barney Moganea, joka valmistui Raahessa tietokonealalle.

1980-luvulla yleinen ilmapiiri muuttui positiivisemmaksi sekä kehitysyhteistyölle että kansainväliselle solidaarisuudelle. TEPin jäsenistä moni osallistui Eristetään Etelä-Afrikka (EELAK)–kampanjaan. VSY toimitti ensimmäisen ”Solidaarisuusbussin” Tansaniaan vuonna 1985

ANC:n pakolaisten koulutusleirille sekä vuonna 1990 ”Namibian Freedom Bus”:in juuri itsenäistyneen Namibian Katuturan sairaalan kuljetuksiin.

TEP osoitti rohkeutta ottaessaan hallintaansa Rauhankasvatusinstituutilta vuonna 2004 Namibian ja Etelä-Afrikan kasvatushankkeet sekä tänä vuonna Somalian kouluhankkeen.

Kasvatushankkeisiin on sisältynyt monipuolinen vierailuvaihto. Afrikkalaisia rehtoreita ja opettajia on kutsuttu Suomeen, jossa he ovat mm. käyneet taksvärkkejä tehneissä ystävyyskouluissa. Kymmenet Afrikassa vierailleet suomalaiset opiskelijat ovat osallistuneet vastaavasti koulujen työhön ja tutustuneet paikalliseen kulttuuriin palaten takaisin kotimaahan ”uusina ihmisinä.”

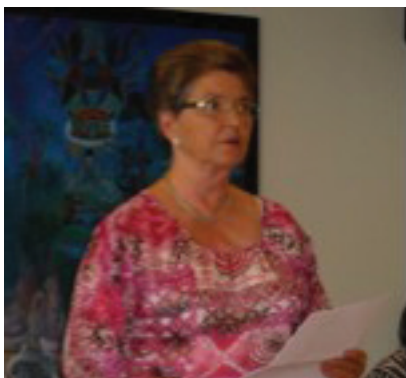

Yksi hyvä esimerkki on Satu Korpela, joka suoritti ensimmäiset matkansa Etelä-Afrikkaan ja Namibiaan kymmenisen vuotta sitten solmien ystävyys-suhteita. Satu Korpela on nykyisin Etelä-Pohjanmaan Aikuisopiston Nuorisotyön lehtori ja innostaa jatkuvaan yhteistyöhön ja myös taloudelliseen tukeen kaikkein heikommassa asemassa elävien - slummialueen katulasten - olosuhteiden helpottamiseen. Tämänvuotisesta matkastaan Satu Korpela kertoo tiedotteessamme.

Seuraavilla sivuilla ovat luettavissa Timo Virtalan elokuussa järjestämässä Lo-viisan Rauhanfoorumissa Lea Pulkisen ja Kaisa Savolaisen pitämät oivalliset alustukset.

”Kun uneksii yksin, se on vain utopia, mutta kun uneksitaan yhdessä, alkaa todellisuus”, totesi aikanaan arkipiispa Helder Camara, kuuluisa brasialainen sortoa ja köyhyyttä vastaan työskennellyt rauhanaktivisti. Rauhankasvatus on ”yhdessä uneksimista” ja yhdessä toimimista.

Yhteisöllisyys ja rauhantahto

Loviisan Rauhanfoorumi järjestetään vuosittain Hiroshima-päivän (6.8.) yhteydessä. Järjestäjänä toimii Suomen kristillinen rauhanliike ja suojelijana tasavallan presidentti Tarja Halonen. Tämänvuotisen Rauhanfoorumin yhteydessä 8.8.2009 järjestetyn seminaarin teemana oli: Mitä mahdollisuuksia julkisella vallalla on vaikuttaa kotien ja koulujen rauhaan ja toisaalta, miten kotien rauha voi vaikuttaa julkiseen rauhaan?

Yksilön aggressiivisuus ja sota

Mitä psykologialla on tekemistä sodan ja maailmanrauhan kanssa? Osallistuin muutama vuosi sitten sotaa vastustavan tutkijayhteisön, Pugwashin, konferenssiin tieteestä ja maailmantilanteesta. Yhteiseksi teemaksi oli valittu ”Sodan syiden poistaminen”. Aihetta käsiteltiin kuudessa työryhmässä, jotka pohtivat ihmisen aggressiivisuuden yhteyttä sotien syntyyn, sotainstituution poliittisia ja taloudellisia näkökohtia, uskontoa ja etnisyyttä, köyhyyttä, ympäristöongelmia ja tieteen väärinkäyttöä. Valtaosa pugwashilaisista tiedemiehistä ja -naisista on perinteisesti luonnontieteiden, varsinkin fysiikan edustajia, mutta mukana on myös valtio- ja yhteiskuntatieteilijöitä. Olin kokouksessa ainoa psykologian tutkija.

Sota sisältää monenlaisia instituutioita, kuten sotateollisuuden työpaikkoineen. Instituutioiden toiminnalla ovat omat lainmukaisuutensa, ja niiden johtajat ovat avainasemassa konfliktien käsittelyssä ja sotaa koskevissa päätöksissä. Tavallisten ihmisten aggressiivisuus selittää sotivien osapuolten konflikteja sitä vähemmän, mitä

kauempana henkilö on sotainstituutiosta. Sota vaatii ihmisiltä pikemminkin tottelevaisuutta ja kuuliaisuutta annettujen käskyjen noudattamiseen. Sota luonnollisesti myös provosoi aggressiivisuutta: tapa tai tule tapetuksi.

Usein esitettyä väitettä, että sota johtuu ihmisluonnosta, on tiedemiesten ja -naisten toimesta laajasti vastustettu allekirjoittamalla Unescon 1989 hyväksymä Sevilla Statement on Violence. Se kumoaa väitteitä sodan välttämättömyydestä yksilön aggressiivisuuden perusteella. Sota ei ole yksilötason vaan yhteisötason ilmiö. Sotien vähentämiseksi on edettävä sotia ylläpitäviä instituutioita purkamalla ja ristiriitojen rauhanomaisia ratkaisuja edistäviä instituutioita rakentamalla. Siihen tähtäävät mm. valtioiden lainsäädäntö, YK ja EU. Myös kasvattamalla ihmisiä ja ryhmiä yhteistyökykyisiksi ja rauhanomaisia konfliktinratkaisukeinoja hallitseviksi voidaan edistää demokraattista vallankäyttöä ja arvomaailmaa, joka painottaa rauhanomaisia konfliktinratkaisukeinoja ja sellaisten johta-

jien valintaa, jotka eivät vie kansakuntaansa sotaan. Tätä kautta me kaikki voimme yksilöinä edistää rauhanomaista toimintaa.

Pugwashin saatua Nobelin rauhanpalkinnon v. 1995 USA:n Opiskelija Pugwash käynnisti liikkeen opiskelijoiden ja nuorten tutkijoiden keskuudessa. Liike kokoaa allekirjoituksia vakuutukseen:

“Lupaen toimia paremman maailman puolesta, missä tiedettä ja teknologiaa käytetään hyväksi sosiaalisesti vastuuntuntoisella tavalla. En käytä koulutustani mihinkään sellaiseen tarkoitukseen, joka vahingoittaa ihmisiä tai ympäristöä. Koko urani ajan tulen ottamaan huomioon työhöni liittyvät eettiset kysymykset, ennen kuin ryhdyn toimintaan. Vaikka minuun kohdistetut vaatimukset voivat olla suuria, allekirjoitan tämän vakuutuksen, koska tunnistan, että yksilöllinen vastuunotto on ensimmäinen askel tiellä rauhaan.”

Yksilöllinen vastuunotto ja yhteisöllisyys

Suomen kieli on ilmaisujen puolesta rikasta. Kantasanasta yksi on erkautunut kaksi erilaista johdannaisten joukkoa. Ensinnäkin yksin, yksinään, yksityisyys, yksilö. Kysymys on silloin muista erossa olemisesta, vain jollekin henkilölle, ei julkiselle yhdyskunnalle kuuluvasta. Tätä kantaa edustaa yksilöllinen vastuunotto ja kasvaminen yksilönä rauhanomaisuutta arvostavaksi.

Toinen johdannaisten joukko tulee yksin-sanan inessiivimuodosta 'yhdessä'. Sen johdannaisia ovat mm. yhteinen ja yhteisö. Yhteisöllä on yhteisiä tehtäviä ja päämääriä hyvin monenlaiselta perustalta, ajatelkaamme vaikkapa perhettä, koulua, kirkkoa, kansakuntaa. Yhteisö ei ole sama kuin yhdistys, joka on muodollisesti organisoitu. Yhdistyksessä voi olla yhteisöllisyyttä tai ei. Yhteisöllisyyden kokemiseksi yksilön tunteet ovat tärkeitä: yksilön täytyy tuntea, että

hän kuuluu yhteisöön, hänen tulee voida tuntea itsensä tarpeelliseksi, hyväksytyksi ja arvokkaaksi. Yhteisyyden tunteen vasta-voimia ovat eristyminen, syrjäyttäminen, ennakkoluuloisuus.

Yhteisöllisyyden kehittymiseen tarvitaan ihmisten läsnäoloa, vuorovaikutusta, yhteistä aikaa ja paikkaa, yhteisiä rutiineja, pysyvyyttä, perinteitä, kasvokkain tapahtuvaa kohtaamista. Viime vuosina yhteisöllisyydestä on puhuttu sellaisen käsitteen alla kuin sosiaalinen pääoma. On havaittu, että ihmisillä tai yhteiskunnalla on ensinnäkin taloudellista pääomaa, toiseksi inhimillistä pääomaa eli osaamista ja kolmanneksi sosiaalista pääomaa, jota luonnehtivat verkostoituminen, keskinäinen luottamus ja yhteiset käyttäytymisnormit.

Olen soveltanut tätä lasten kehitykseen väittämällä, että lapsi saa kotoaan perinnöksi sosiaalisen alkupääoman eli

- suhteet perheeseen, sukuun ja naapurustoon,
- perusturvallisuuden ja
- ymmärryksen normeista, jotka ohjaavat käyttäytymistä.

Lasten sosiaaliset taidot kehittyvät kodin sosiaalisissa verkostoissa ja siten kodin sosiaalinen pääoma edistää lapsen omien verkostojen muodostumista päivähoitossa, toveripiirissä ja koulussa. Koulutulokkaat eivät eroa vain siinä suhteessa, miten varakkaita tai miten koulutettuja heidän vanhempansa ovat, vaan myös siinä suhteessa, millaisen sosiaalisen alkupääoman koti on lapselle antanut.

Toisilla lapsilla on monia huolehtivia aikuisia, hyvä perusluottamus ja käsitys käyttäytymistä ohjaavista normeista, toiset ovat jääneet vaille aikuisten huolenpitoa, kokevat turvattomuutta ja aiheuttavat mm. aggressiivisella käyttäytymisellään ympäristölle ongelmia.

Olen ollut huolissani perheiden sosiaalisen pääoman vähenemisestä ja lasten yhteisöllisten kokemusten niukkuudesta.

Unicefin tekemässä 21:n OECD-maan vertailussa Suomi, joka lasten taloudellisen, terveydellisen ja koulutuksellisen hyvinvoinnin osalta oli sijaluvuilla 3-4, oli perheyhteyden ja toveripiirin yhteenkuuluvuuden osalta vasta sijaluvulla 17. Jotakin on huonosti, jos yhteisöllisyyden kokemus on näin vähäistä. Sehän näkyy myös siinä, että suomalaiset 14-vuotiaat oppilaat pitävät koulusta vähemmän kuin muiden OECD-maiden oppilaat. Näitä tuloksia on vähätelty samalla, kun PISA-tutkimuksen koulumenestystä koskevat tulokset on otettu todesta.

Perheyhteyden heikkoutta ilmentää se, että Suomessa vanhemmat syövät 11-15-vuotiaiden lastensa kanssa vähemmän yhteisiä aterioita viikossa kuin muissa OECD-maissa. Ateriat synnyttävät perheyhteyttä, antavat mahdollisuuden vastuukasvatukseen ja välittävät kulttuurin ruokailu- ym. perinteitä. On todettu myös, että yhteiset ateriat edistävät lapsen kielen kehitystä ja koulumenestystä ja vähentävät masennusta ja päihteiden käyttöä.

Mitä on tehtävissä perheen yhteisöllisyyden lisäämiseksi? Miksi Suomessa on Euroopan korkeimpiin kuuluvat avioeroluvut? Miten puolisoiden yhteisiä arvoja ja tavoitteita voisi vahvistaa? Millaista tukea perheiltä puuttuu? Mitä apua olisi tiedollisesta valmentautumisesta parisuhteeseen, vastuuseen ja lasten kasvun ja hyvinvoinnin tukemiseen? Nämä ovat kysymyksiä, joista pitäisi keskustella.

Yhteiskunnan ylläpitämä koulu tarjoaa lapsille sekä inhimillistä pääomaa eli tietoa

että sosiaalista pääomaa eli ihmissuhteita. Koulun merkitys voi olla erittäin suuri molempien, siis tietojen ja ihmissuhteiden kannalta erityisesti sellaisille lapsille, joiden kotitausta on heikko. Koulu voi suojata kehitysriskeiltä. Mutta millä ehdoilla?

Miten koulun yhteisöllisyyttä voisi lisätä?

Eheytettyä koulupäivää koskeva tutkimuksemme vuosina 2002-2005 osoitti, että koulupäivän rakennetta voidaan kehittää yhteisöllisyyttä tukevaksi siten, että oppituntien lisäksi koulussa on tarjolla valvottua leikkiä ja vapaa-ajan viettoja sekä harrastusryhmiä (Pulkkinen & Launonen, Eheytetty koulupäivä. Edita, 2005). Tutkimus osoitti eri osapuolten saaneen myönteisiä kokemuksia kokeilusta. Osallistuminen aamu- ja iltapäivätoimintaan kolmen vuoden ajan oli yhteydessä alaluokkalaisten vähempään ahdistuneisuuteen ja masentuneisuuteen. Aikuisuhteet, turvallisuus ja toveriryhmät ilmeisesti vaikuttivat tähän tulokseen.

Eri harrastuslajeista totesimme luokilla 3-6, että taideharrastuksilla, erityisesti musiikkiharrastuksilla, oli oppilaisiin myönteinen vaikutus. Käytösongelmia, kuten aggressiivisuutta ja koulukiusaamista, sekä ahdistuneisuutta oli vähemmän ja sosiaalisesti suotavaa käyttäytymistä eli ristiriitojen rakentavaa ratkaisua enemmän. Myös koulumenestys parani ja työskentelytaidot, kuten pitkäjänteisyys, paranivat.

Varsinkin yhteisessä musisoinnissa syntyy yhteisiä tavoitteita ja yhteisöllisyyttä. Myös aikuisilla on todettu, että aktiiviset kuorolaiset elävät pitempään kuin muut. Yhdeksi selityksesi on esitetty minäkeskeisten tavoitteiden sopeuttamista yhteisiin tavoitteisiin. Kuorolainen ei saa laulaa sooloa – ääni ei saa erottua, vaikka kaunis ääni voi värittää tai kirkastaa stemmaa. Taiteen eri muodot antavat tilaa lapsen ja aikuisen luovalle

minuudelle. Koulussa tämä olisi hyvin tärkeä vastapaino tiedollista vastaanottamista sisältävälle opiskelulle. Silloin yhdessä tekeminen voisi onnistua paremmin kuin perinteisessä opiskelussa.

Yhteinen tavoite, kuten juhlan järjestäminen kotona, päivähoitossa tai koulussa erilaisine rooleineen ja tehtävineen, antaa mahdollisuuksia kehittää erilaisia taipumuksia yhteiseksi hyväksi. Silloin kokonaisuus on aina enemmän kuin erilliset yksilösuoritukset. Oppimisen ilmapiiri voi olla hyvin erilainen riippuen siitä, pyritäänkö toiminnassa yhteisöllisyyteen vai korostetaanko yksilösuorituksia ja keskinäistä kilpailua.

Yhteisöllisyyden varjopuolia ja niiden välttäminen

Yhteisöllisyydessä voi olla myös varjopuolensa. Esimerkiksi rikolliset voivat tarvita yhteisöllisyyttä vaikkapa salakuljetuksen eri vaiheisiin. Yhteisöllisen toiminnan taustalla olevat arvot määräävät toiminnan laadun. Toiseksi, esimerkiksi eliittikoulun vahva yhteisöllisyys ja erottautuminen muista voi johtaa 'hyvä veli' -verkostojen muodostumiseen, jolloin yhteiskunnallisia asemia ja etuisuuksia jaetaan lähipiirin kesken. Kolmanneksi ryhmän vahva yhteisöllisyys voi johtaa ristiriitoihin toisten, ns. ulkoryhmien kanssa, etenkin jos ryhmän yhteisiä tavoitteita, sisäistä samanlaisuutta, normeja ja yhteenkuuluvuuden tunnetta korostetaan propagandalla ja erilaisin symbolein ulkoryhmän erilaisuutta painottaen. Ryhmän johtaja voi manipuloida ryhmän ilmapiiriä ja lietsoa aggressiivisuutta ulkoryhmiä kohtaan. Ihmiset ovat alttiita puolustamaan omaan ryhmään kuuluvia. Se voi johtaa hyökkäykseen, koska hyökkäystä saatetaan pitää parhaana puolustuksena.

On hyvä, jos ihmisillä on vahvoja ja

heikkoja sidoksia moniin ryhmiin ja yhteisiä tavoitteita niiden kanssa, kuten esimerkiksi halu toimia ympäristöongelmia vastaan. Vaikka jotkut ihmiset voivat kehittää korkeita eettisiä ja moraalisia arvoja ja kokea yhteisyyden tunnetta kaikkeen olevaiseen, ristiriidat ryhmien välillä ovat todennäköisiä. Kriittisiä kysymyksiä ovat silloin: (1) kuinka ristiriitoja käsitellään rakentavalla tavalla, (2) kuinka lisätä moraalista tietoisuutta omasta käyttäytymisestä ja ehkäistä alttiutta sellaisten normien ja arvojen omaksumiseen, jotka johtavat aggressiivisuuteen ja väkivaltaan, ja (3) kuinka vahvistaa näkemystä ihmiskunnan yhteisistä tavoitteista.

Kaikkien näiden kysymysten kohtaamiseen lapsia valmistavat hyvän kodin välittämät arvostukset, huolenpito ja vanhempien oman käyttäytymisen esimerkki. Lasten ja nuorten aggressiivisuuden ja destruktiivisuuden taustalla on kotien ongelmia, väkivaltaisuutta, päihteitä, laiminlyöntiä. Yhteiskunta voisi vahvistaa vanhemmuutta, ei vain taloudellisesti vaan myös vanhemmuuteen liittyvän inhimillisen pääoman eli tiedon ja kasvatustietämyksen kautta. Jälkimmäistä mahdollisuutta on laiminlyöty tietoa arvostavassa yhteiskunnassamme.

Elämäntapamme ohjaa juoksemaan kilpailuyhteiskunnan palkkioiden perässä ja korostaa aggressiivista selviytymistä. Median sisäinen kilpailu tuo jo lasten silmien eteen raaistavia ja pirstovia malleja. Tämän kaiken keskellä jää kysymään, näkyykö suomalaisten korkea koulutustaso ihmisten sosiaalisessa sivistyneisyydessä. Kulttuurin ja koko yhteiskunnan kannalta on ratkaisevaa, mitä kasvatuksessa ja koulutuksessa tapahtuu, asettavatko ne ihmisyyden kehitystarpeen yhteiskunnallisen kehityksen pohjaksi ja tukevatko ne Nobelin rauhanpalkinnon saaneen presidentti Ahtisaaren korostaman rauhantahdon kehitystä ihmiskunnan ristiriitojen ratkaisussa.

Rauha, Unesco ja kasvatus

Loviisan Rauhanfoorumin yhteydessä 8.8.2009 järjestetyn seminaarin teemana oli: Mitä mahdollisuuksia julkisella vallalla on vaikuttaa kotien ja koulujen rauhaan ja toisaalta, miten kotien rauha voi vaikuttaa julkiseen rauhaan? Kaisa Savolainen tarkasteli sota ja väkivaltaa yhteiskunnallisina ja sosiaalisina käytänteinä ja kertoi Unescon normatiivisen toiminnan saavutuksista.

Kaisa Savolainen toinen oikealta, vasemmalla puolellaan puheenjohtaja Ilari Rantakari, oikealla Jari Lahtela.

Sodat ja väkivalta yhteiskunnallisina käytänteinä

Voidaanko sodat ja väkivalta lopettaa? Uskon että kaikki rauhan edistäjät ovat kuulleet väittämän että sotia on aina ollut ja tulee olemaan, eikä siihen pystytä yksittäisten ihmisten ponnistuksilla vaikuttamaan. Sodat ja väkivalta eivät kuitenkaan ole mitään vääjäämättömiä luonnonilmiöitä, vaan aina ihmisten toiminnasta riippuvaisia. Ne ovat aina liittyneet yhteiskunnallisiin käytäntöihin ja instituutioihin, jotka liittyvät ihmisten arvoihin ja normeihin. Siksi nii-

den muuttaminen ei ole helppoa, mutta ne ovat kuitenkin muuttuneet ja muutettavissa ihmisten toiminnan avulla. Esimerkiksi kaksintaistelut, orjuus, ihmisuhrit, kannibalismi tai julkiset teloitukset ovat olleet laajalle levinneitä ja yleisesti hyväksytyjä käytäntöjä, mutta suurimmassa osassa maailmaa niitä ei enää pidetä sopivina.

Yhteiskunnallisten käytäntöjen muuttamisen mahdollisuus antaakin syytä optimismiin myös sotien lopettamiseksi, eli

kuten tutkija Middleton (1991) esittää, että ”aseelliset yhteenotot loppuisivat ja niistä kerrotaisiin historian kirjoissa inhottuina primitiivisinä rituaaleina ja ’vihollinen’ voitaisiin korvata epästävällisellä universumilla joka vaatii yhteistyötä jonkin yhteisen päämäärän saavuttamiseksi” (Middleton, 1991, p. 43 -45).

Kun Yhdistyneet Kansakunnat perustettiin toisen maailmasodan jälkeen, vallitsi pitkälle menevä yhteisymmärrys rauhan tärkeydestä: ettei sodan hirmuja enää koskaan toistettaisi. Myös voittajavaltiot tahtoivat päästä sopimukseen maailmanjärjestyksestä, jonka tehtävänä olisi nimenomaan sotiin ehkäiseminen sekä rauhan ja turvallisuuden ylläpitäminen. YK:n peruskirja vuodelta 1945 teki historiaa määritellen sodat laittomiksi ja kieltäen voimankäytön tai sillä uhkaamisen kansainvälisissä suhteissa muuten kuin itsepuolustukseen tai YK:n turvallisuusneuvoston päätöksellä. YK:n Kasvatus, tiede- ja kulttuurijärjestö UNESCO perustettiin erityisjärjestöksi, jonka perustehtäväksi sovittiin yksimielisesti rauhan rakentaminen ihmisten mieliin. Myöhemmin onkin sitten väitelty siitä, millä tavalla tuota perustehtävää parhaiten toteutetaan.

Koulutuksen roolia yhteiskunnallisten ja kulttuuristen arvojen ylläpitäjänä ja mahdollisena muuttajana voidaan pitää keskeisenä, mutta erimielisiä voidaan olla siitä, mitä arvoja, millaista kasvatusta ja millaista rauhaa edistetään. Myös rauhan käsitteestä voidaan olla erimielisiä. Esimerkiksi rauha

ja turvallisuus voidaan nähdä kapeasti tilanteena, jossa ei sodita eikä avointa väkivaltaa esiinny. Tällainen ns. negatiivinen rauha, jossa tuskin kenenkään on miellyttävä elää, voidaan saavuttaa ylläpitämällä rakenteellista väkivaltaa, kovalla valvonnalla, mm. lisäämällä sotilaskoneistoa, poliiseja, turvahenkilöstöä, kontrolloita joiden uskotaan ehkäisevän avoimen väkivallan esilletulon. Teknologisesti kehittyneiden yhteiskuntien haavoittuneisuuden myötä turvallisuutta ei kyetä näillä keinoin turvaamaan: terrorismia ei ole kyetty lopettamaan sotimalla eikä ihmisten valvontaa lisäämällä. Rauha ja turvallisuus olisivatkin rauhantutkija Galtungin mukaan nähtävä positiivisena rauhana; tilanteena, jossa ei esiinny rakenteellista väkivaltaa ja jossa pyritään yhteiskunnalliseen oikeudenmukaisuuteen. Vaihtoehdoksi jää, että ihmiset, järjestöt ja valtiot sopivat yhdessä, millaista rauhaa edistetään ja miten siihen kasvatetaan.

Kansainvälinen sopiminen: UNESCO:n suositus 1974

Sodan ja rauhan kysymyksistä sopimisessa yhden perheen, koulun tai valtion sisällä asioista on tärkeää, mutta se ei yksin riitä. Tarvitaan myös kansainvälisiä sopimuksia, joilla sovitetaan erilaisia näkemyksiä kulttuuriltaan, historialtaan ja arvoiltaan erilaisten osapuolten välillä, mikäli asiat halutaan hoitaa sopimalla eikä voimakeinoin tai vahvemman vallalla.

UNESCO:n alkuajoista lähtien onkin käyty jatkuvaa keskustelua, jopa kiistaa siitä, olisivatko esimerkiksi kasvatuksen alueella käytännön ohjelmat vai niin sanottu normatiivinen toiminta tehokkaampia keinoja rauhan edistämiseksi. Esimerkiksi opetussuunnitelman ulkopuolisiin kokeellisiin toimintoihin panostaminen ja niistä raportoiminen voivat jäädä marginaalisiksi asioiksi tehtäessä kasvatuksen peruslinjauksia jäsenvaltioissa. Sen sijaan normatiivinen toiminta edellyttää aina hallitusten tekevän muutoksia sopimuksella, suosituksella tai

muulla asiakirjalla sovitussa asiassa.

Historiansa toisessa yleiskokouksessa Mexicossa vuonna 1947 UNESCO teki päätöksen laatia kansainvälinen sopimus, jonka avulla kasvatustohjelmien tavoitteeksi kasvatuksen kaikilla tasoilla asetettaisiin kansainvälinen rauha ja turvallisuus. Tuolloin asiasta päättämässä olleet 36 jäsenvaltiota olivat yksimielisiä, toisin kuin vuonna 1974, jolloin rauhaan liittyvästä kasvatuksesta saatiin aikaan suositus, josta äänesteltiin 136 jäsenvaltion kesken. Vuodesta 1954 aina 1970 luvulle UNESCO:oon liittyivät sosialistiset maat sekä Afrikan ja Aasian maat ja mukaan oli siis tullut useita totuuksia ja näkökulmia verrattuna Mexicossa kokoontuneeseen varsin länsimaiseen ja siten samanmieliseen kokousedustajistoon.

UNESCO:n suositus vuodelta 1974 käsittelee nimenomaan rauhaan ja ihmisoikeuksien opetukseen liittyvää kasvatusta, ja on siinä suhteessa ainutkertainen Unescon historiassa juridisesti. Vuonna 1995 hyväksyttiin julistus ja toimintakehys kasvatuksesta rauhaan, ihmisoikeuksiin ja demokratiaan, tarkoituksena saattaa ajanmukaiseksi ja täydentää vuoden 1974 suositusta. Nämä eivät kuitenkaan ole samalla tavalla juridisesti normatiivisia instrumentteja, kuten edelleen sellaisenaan voimassa oleva ja vuoden 1974 suositus. Se on hyvä esimerkki kansainvälisen suosituksen syntyprosessista, vieläpä kylmän sodan aikana, mikä tekee siitä vielä erityisen kiinnostavan.

Unescon suositukset ovat sidoksissa aikaansa. Ne ammentavat rauhaa, ihmisoikeuksia ja kasvatusta koskevista käsityksistä, tutkimuksesta, poliittisesta ja taloudellisesta todellisuudesta sekä historiallisista tekijöistä, toisin sanoen oman aikansa kulttuurisista resursseista, jotka ovat erilaisia eri maissa ja maaryhmittymissä. Suositusten tarkoitus on vaikuttaa sosiaaliseen todellisuuteen ja muuttaa sitä suosituksessa sovittujen arvojen ja näkemysten kautta eli vaikuttaa

kaikissa jäsenmaissa kasvatuksen todellisuuteen ja käytäntöihin. Ilman juridista sitovuuttakin suosituksella on merkittävä moraalinen velvoittavuus ja se aiheuttaa seurauksia jäsenmaille mm. raportointivelvollisuutena suosituksen toimeenpanosta. Suositus on yhteen sovitettu käsitys, josta on kuitenkin voitu myös äänestää, kuten tapahtui vuoden 1974 suositusta lopullisesti hyväksyttäessä. Äänestyksistä huolimatta vuoden 1974 suositusta ei voida käsittää pelkästään voimapolitiikan tulokseksi, se sisältää eri prosessien aikana kansainvälisessä yhteistyössä yhteen sovitettuja käsityksiä ja myös sosiaalista oppimista. Valaisen näitä seuraavilla esimerkeillä:

Suosituksen laadinnassa eri maaryhmittymät toivat omia näkemyksiään siihen, mitä kuuluu rauhaan. Länsimaat korostivat ihmisoikeuksia. Suosituksen alkuperäinen nimi, siinä vaiheessa kun selviteltiin sen laadinnan mahdollisuutta, oli ”Suositus kasvatuksesta kansainväliseen ymmärtämykseen, yhteistyöhön ja rauhaan”. Alankomaiden, Belgian ja Saksa liittotasavallan aloitteestanimeen lisättiin ”ihmisoikeudet ja perusvapaudet”, jolloin suositukselle tuli varsin pitkä nimi: ”Suositus kasvatuksesta kansainväliseen ymmärtämykseen, yhteistyöhön ja rauhaan sekä ihmisoikeuksiin ja perusvapauksiin liittyvästä kasvatuksesta”.

Suosituksen hyväksymisen jälkeen tulikin erääksi keskeiseksi kysymykseksi integroida kasvatuksessa ihmisoikeudet ja rauha. Ihmisoikeudet nähtiin rauhan edellytyksenä, ja toisaalta rauha edellytyksenä ihmisoikeuksien toteuttamiselle. Siitä huolimatta myöhemmin laadittiin erillisiä suunnitelmia yhtäältä ihmisoikeuksien opettamisesta ja toisaalta rauhaan kasvattamisesta, vaikka juuri integraatiota oli korostettu kaikissa suunnitelmissa.

Sosialistiset maat puolestaan korostivat rauhaan ja kansainväliseen yhteistyön aspekteja, erityisesti liennytystä (détente), jonka myötä suositukseen lisättiin kaksi

perustaa: ”ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittaminen” ja ”ystävälliset suhteet erilaisten yhteiskunnallisten ja poliittisten järjestelmien omaavien kansojen ja maitten välillä”.

Kehitysmaille sekä liittoutumattomille maille oli tärkeää korostaa kansallista vapautumista (silloin oli vielä Eteläisessä Afrikassa vapautussotia; Latinalaisessa Amerikassa sotilasdiktatuureja) ja rotusyrjinnän lopettamista (Etelä – Afrikka harjoitti tuolloin apartheid- politiikkaa) Myös kehityskysymykset olivat tärkeitä. Kiina ja Albania vastustivat tuolloin lähes kaikkea mitä Neuvostoliitto ajoi, mutta ne eivät voineet olla vastaan kansallista vapautumista, kolonialismin ja apartheidin poistamista eikä kehitysmaiden pyrkimyksiä.

Nämä erilaiset pyrkimykset näkyvät myös siinä miten 1974 suosituksessa puhutaan rauhasta: alkuperäinen tekstissä ollut ”opetuksen olisi tähdennettävä, että sotaan turvautumista eikä väkivallan ja pakkokeinojen käyttämistä voida hyväksyä”, täydentyi Guinean esityksestä siten, että niitä ei voida hyväksyä ”aluelajajennus-, hyökkäys- tai hallitsemistarkoituksessa” eikä pakkokeinojen tai väkivallan käyttämistä ”alastamistarkoituksissa”. Tekstissä jäi sanomatta se, että näillä muotoiluilla implisiittisesti hyväksyttiin kansallisten vapautusliikkeitten väkivalta. Nämä länsimaitten näkökulmasta kiistanalaiset muotoilut hyväksyttiin suositukseen äänestyksen jälkeen. Arabimait-

ten kiinnostus rauhan suhteen kohdistui miehitettyjen arabialueitten tilanteeseen ja Palestiinan asemaan, joten niille oli tärkeää muistuttaa kansojen oikeuksista.

Asiantuntijatasolla myös kylmän sodan aikana yhteistyö sujui, voisi jopa puhua sosiaalisesta oppimisesta. Unescon ohjelmaa ”kasvatuksesta kansainväliseen ymmärtämykseen” käsitellyt yleiskokouksen kasvatuskomitea keskusteli Itävallan esityksestä olisiko ihmisen synnynnäinen aggressiivisuus esteenä aseriisunnalle, mutta hyväksyi Neuvostoliiton muutosesityksen, jonka mukaan aggressiivisuus ei ole ihmisen synnynnäinen ominaisuus (Unescon 14.Yleiskokous, 1966). Suosituksessa on kohta, jossa sanotaan, että ”opiskelijoiden osallistuminen opintojensa ja oppilaitostensa organisointiin on kansalaiskasvatuksen osatekijä ja tärkeä elementti kansainvälisyyskasvatuksessa”, vaikka eräät maat, mm. Japani sitä epäilivät. Siinä kysymyksessä myös sihteeristö otti muistiossaan kantaa, toteamalla, että oppilaitten osallistumisesta on jo riittävästi näyttöä ja se on perusteltua pitää mukana suosituksessa.

Myöhemmin, vuonna 1995 Unescon puitteissa hyväksytty Julistus ja toimintakehys rauhan, ihmisoikeus- ja demokratiakasvatuksen yhteisistä perusteista lisäsi rauhaan ja ihmisoikeuksiin demokratian. Näissä asiakirjoissa ei pääpaino ole enää valtioittenvälisessä rauhassa, vaan ihmisten yhteistoiminnassa ja yhteistyössä. Puhutaan myös sisäisestä rauhasta, jota erityisesti Aasian maat korostivat, väkivallattomuudesta, konfliktien rauhanomaisesta ratkaisusta, kestävästä kehityksestä sekä taloudellisesta ja yhteiskunnallisesta oikeudenmukaisuudesta tavoitteena kokonaisvaltainen rauhankulttuuri.

Opetushallitus on julkaissut mainitut asiakirjat myös suomeksi, joten ne ovat kaikkien luettavissa. Haluaisin kuitenkin korostaa seuraavaa seikkaa: rauhaan, ihmisoikeuksiin ja demokratiaan tähtäävä kasvatus ei

tuota tuloksia, jos se toteutetaan lisäämällä opetukseen erilaisia irrallisia elementtejä. Se edellyttää kokonaisvaltaista lähestymistapaa, johon liittyy koko oppilaitoksen organisaatio, ilmapiiri ja henkilökunta - oppilaat mukaan lukien, ja johon lainsäädännön, opetussuunnitelmien ja oppimateriaalien tulee antaa mahdollisuudet.

Johtopäätöksiä

Rauhasta ja siihen kasvattamisesta on voitu sopia myös kansainvälisesti jopa kylmän sodan aikana. Vaikka tekstien muotoilu saattaakin johtaa pitkiin ja mutkallisiin koulukeroihin, on maailmanrauhasta puhuttava ja sovittava maailmanlaajuisesti, eikä yhden tai erillisten alueellisten järjestöjen puitteissa. Alueelliset järjestöt eivät voi korvata YK-järjestöjä, niiden heikkouksista huolimatta.

Meillä eurooppalaisilla on helposti taipumus olla Eurooppa-keskeisiä. Kuitenkin tulisi muistaa, kuten eurokomissaari Olli Rehn toteaa eräässä artikkelissaan (Kanaava 7/2007): vielä vuonna 1950 Euroopan väestö oli ¼ osa koko maailman väestöstä, mutta vuoteen 2025 mennessä, se putoaa 9 prosenttiin, jolloin Kiina tulee olemaan toiseksi suurin talousmahti maailmassa ja Intia neljänneksi suurin, mikä heijastuu

esimerkiksi Turkin EU – jäsenyydestä käytävään keskusteluun. Sehän ei kuulu ”meihin”. Kuitenkin maailmanrauhan kannalta olisi parempi jos mahdollisimman paljon kuuluisi ”meihin”.

Puhumalla ja kuuntelemalla - kansainvälisellä tasolla kuten pienimmissä yhteisöissäkin - tapahtuu myös sosiaalista oppimista; kaikki ei määräydy voimapolitiikan mukaan. Sopiminen vie aikaa, se on kansainvälisissä järjestöissä hidasta, tuskallista ja työlästä, mutta varsin halpaa verrattuna sotilasmenoihin.

(Kaisa Savolaisen esityksen tekstiä on tiivistänyt Outi Haikarainen)

Aineistoja asiaan liittyen:

Puheenvuoroja maailmanlaajuisen vastuuseen kasvamisesta. Opetusministeriön julkaisuja, 2008:13; sisältää mm. artikkelini International Aspects in Defining Global Education. http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=29008&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

Recommendation concerning Education for International Understanding, Co-operation and Peace and Education relating to Human Rights and Fundamental Freedoms

19 November 1974

UNESCO. General Conference; 28th session; 1995: Updating of the 1974 Recommendation on International Education: endorsement of the Declaration and Approval of the Draft Integrated Framework of Action of the International Conference on Education, 1994: <http://unesdoc.unesco.org/images/0010/001013/101331e.pdf>

Työssäoppimista Namibiassa

Matkamme oli viimeinen työssäoppimisemme Etelä-Pohjanmaan Opistolla (EPO) Ilmajoella, nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen linjalla, minkä jälkeen valmistuisimme kyseiseen ammattiin. Aloitimme matkamme haikein ja jännittynein mielin. Edessämme oli aivan ennalta arvaamaton ja uusi seikkailu uudessa maassa ja kulttuurissa

Ensimmäinen kuukautemme kului tarkastellessa paikallisen nuorisojärjestön National Youth Council'in työskentelyä lähestyvän nuorisofestivaalin puitteissa.

Viikon kestävä festivaali pidettiin Swakopmundissa, joka sijaitsi muutaman tunnin ajomatkan päässä pääkaupungista Windhoek'ista. Nuorisoviikkoon kuului mm. paljon erilaisia musiikkiesityksiä, puheita, työpajoja, liikunnallisia puitteita, vierailijoita sekä paljon muuta.

Seuraava työoppimiskohteemme oli pohjoisessa Namibiassa, Oniipassa. Sieltä kuljimme joka päivä työpaikallemme Oonteen. Oonte on AIDS-orvoille tar-

koitettu päivähoitopaikka, jonne lapset tulevat koulun jälkeen sekä vapaa-aikalaan. Siellä lapsille annetaan arkielämän kannalta tärkeitä oppeja, kuten esim. hygieniasta, Aids'ista ja ruoanlaitosta. Oontessa lapset saavat leikkiä, laulaa ja olla aikuisten kanssa. Heidän vanhempansa ovat menehtyneet Aidsiin.

Järjestimme Oontessa erilaisia aktiviteetteja lapsille ja olimme heille aikuisen ja kuuntelijan roolissa. Opetimme heille mm. pesäpalloa ja paljon erilaisia perinteisiä suomalaisia leikkejä. Lapset opettivat myös meille tansseja ja lauluja, joita he olivat itse kehitelleet. Vierailimme myös muutamien lasten kodeissa.

Namibiassa olomme aikana tutustuimme moniin ihmisiin ja heidän kauttaan saimme kokea uusia asioita. Ihmiset olivat sydämellisiä ja iloisia. Oli hienoa katsella heidän arkielämäänsä, joka oli täynnä naurua, ystäviä ja iloa.

Vaikka heillä oli ollut elämässä ongelmia ja huolia, iloisuus tulvi kaikesta huolimatta. Se laittoi todella miettimään omaa arvomaailmaa ja asioita, joita pitää tärkeänä.

Matkamme oli unohtumaton! Kiitos, että saimme sen tehdä!

TEPin kasvatushanke avusti tätä nuorten opiskelijoiden kolmen kuukauden matkaa vuonna 2009.

Amakhayan lapset Gandhin jalanjäljillä

Satu Korpela oli jo opiskeluvuosinaan Rauhankasvatusinstituutin stipendiaattina tutustunut Etelä-Afrikan ja Namibian koulumaailmaan. Nyt hänelle tarjoutui tilaisuus uuteen matkaan Etelä-Pohjanmaan opiston nuorisotyöaineiden lehtorina. Ohessa Satu kertoo matkastaan.

Ajan valtatie N 12 Johannesburgin lounaisosaan Lenasian kaupunginosaan. Etelä-Afrikan suurin kaupunki syntyi 1800-luvun lopussa alueelta löytyneen laajan kultaesiintymän ympärille. Kulta houkutteli paikalle siirtolaisia kaikkialta maailmasta. Kaupunki onkin nykyään todellinen kansallisuuksien sekamelska.

Saavun Youth for Christ-järjestön ylläpitämään Amakhayan lastenkotiin. Se on rekisteröity 74 lapselle, joista tällä hetkellä noin puolet on käytössä. Tämä ei tarkoita, ettei tarvetta olisi. Kaduilla elää kasvava joukko kodittomia lapsia ja nuoria, mutta heidän tavoittamiseen tehtävään katu-työhön on aivan liian vähän resursseja.

Toiminnanjohtaja Lynette Muthuray (kuvas-
sassa vasemmalla) kertoo esitellessään kou-
lun tiloja ja toimintaa, että tavoitteena on
palkata yksi uusi sosiaalityöntekijä, jonka
tehtävänsuunnitelmaan kuuluisi erityisesti katu-työ
ja perhetyö.

Lynetten mukaan syitä siihen, että lapsi
elää kadulla on monia: köyhyys, perhei-
den hajoaminen, vanhempien työttömyys ja
kotiväkivalta. Osa lapsista on menettänyt
molemmat vanhempansa AIDSiin. Suurin
osa katulapsista on poikia. Tyttöjen määrä
on kuitenkin kasvussa.

Elämä kadulla ilman perheen suojaa ja
huolenpitoa on hyvin vaikeaa ja vaarallis-
ta. Puutteellinen hygienia ja aliravitsemus

aiheuttavat vakavia terveystriskejä. Lapset joutuvat hankkimaan elantonsa kerjäämällä tai varastamalla. Vaarana on joutua seksuaalisesti hyväksikäytetyksi tai väkivallan uhriksi.

Erityisesti tyttöjä houkutellaan prostituutioon. Huumeiden ja päihteiden käyttö on yleistä. Katulapset turvautuvat usein liiman ja erilaisten liuottimien haisteluun poistaakseen nälän tunteen ja paetakseen katuelämän kovaa todellisuutta.

Opettaja Meme Fakilin vasemmalla, Uncle Sydney takana oikealla.

Amakhayan tiloissa toimiva Drop in Centre -päiväkeskus on tärkeä toimintamuoto kadulla elävien lasten ja nuorten tavoittamiseksi. Katutyöntekijä Derrick Mabaso kertoo, ettei lasten luottamusta ole helppo saada. Heillä on usein pitkä ketju pettymyksiä aikuisiin takanaan. Katutyöntekijät rohkaisevat lapsia tulemaan mukaan päivätoimintaan. Näin lapset tutustuvat Amakhayaan. Päiväkeskuksessa lapsilla on mahdollisuus ruokailla ja peseytyä. Nuorille on tarjolla myös life skills-koulutusta.

Samanaikaisesti katutyöntekijät kartoittavat lapsen tilannetta ja pyrkivät etsimään

mahdollisesti elossa olevat vanhemmat. Tavoitteena on aina lapsen paluu kotiin. Derrick kertoo että perheiden kanssa tehtävään työhön on aivan liian vähän resursseja. Kun perheet eivät saa tarvitsemaansa tukea, päätyy lapsi liian usein takaisin kadulle. Jos vanhemmat ovat kuolleet tai kykenemättömiä huolehtimaan lapsesta, sijoitetaan hänet Amakhayan lastenkotiin. Pitkään kadulla eläneelle lapselle lastenkodin rajat ovat iso haaste.

Lapsen tulee sitoutua käymään koulua ja elämään ilman päihteitä.

Lynette painottaa varhaisen puuttumisen tärkeyttä. Mitä nopeammin interventio tehdään ja lapsi pääsee pois kadulta, sitä helpommin hän löytää tien takaisin lapsen maailmaan. Kadulla pitkään elämään ja selviytymään joutuneet lapset ja nuoret ovat altistuneet päihteille, väkivallalle ja seksille ja siksi kuntoutuminen on hyvin vaikea ja aikaa vievä prosessi.

Vaikka päiväkeskus on tärkeä toimintamuoto kadulla elävien lasten ja nuorten tavoittamiseksi, Lynette näkee tilantessa

myös ongelman: Koska päiväkeskus toimii fyysisesti samoissa tiloissa lastenkodin kanssa, altistuvat lastenkodin lapset päivittäin kadun vaikutteille. Lynette kuvaa tilannetta, jossa lapsi kestääkseen arjen kovuuden suojaa psyykettään luomalla illuusion valinnan vapaudesta. Hän valitsi kadun, jonka vapaus houkuttaa erityisesti vakavista päihderiippuvuuksista kärsiviä lapsia ja nuoria lastenkodin rajattua elämää enemmän. Tällaisessa tilanteessa kadulta tullut lapsi on aina riski koko yhteisölle, hän voi houkutella jo kuntoutusprosessissa pitkälle edenneen lapsen tai nuoren karkaamaan uudelleen kadulle.

Saavumme kahden rakennuksen väliin jäävään katettuun tilaan, joka toimii opiskelutilana. Lapset ovat syöneet välipalaa, vaihtaneet koulupukunsa ja läksyjen luku on täydessä käynnissä. Lapset ovat palaneet koulusta ja heitä avustaa Uncle Sydney.

Lynette kertoo myös yhden suuren haasteen olevan myös lastensuojelun jälkihuollon tarpeisiin vastaaminen. Amakhayassa asuu yli 18 -vuotiaita, jotka lain mukaan eivät ole enää oikeutettuja lastensuojeluun. Mutta näillä nuorilla ei ole muuta paikkaa, mihin mennä ja he tarvitsevat vielä tukea elämänhallinnassa.

Lastenkodin arjessa tarvitaan myös vapaaehtoisten työpanosta. Suomalaisia nuorisotyötä opiskelevia nuoria on ollut vapaaehtoistyössä Amakhayassa aikaisempina vuosina. Kokemukset ovat olleet hyvin positiivisia. Opiskelijoille aika Amakhayassa

on ollut valtava ammatillinen ja ihmisen kasvun paikka.. Lynette antaa kiitosta opiskelijoille, heidän apunsa on ollut korvaamaton juuri virikkeellisen ja psykososiaalista koulutusta tukevan vapaaehtoistoiminnan järjestämisessä Amakhayan lapsille.

Amakhaya tekee yhteistyötä ympäröivän yhteisön ja alueella toimivien muiden kansalaisjärjestöjen kanssa. Amakhayan lapset ja nuoret ovat esimerkiksi vuosittain ottaneet osaa Gandhi walk -tapahtumaan, jonka vuonna 1985 Lenasian intialaisyhteisön perustama Gandhi walk -Committee (GWC) järjestää. Kävelyn tavoitteena on yhdistää erilaisista kulttuuritaustoista tulevat ihmiset ja näin viedä eteenpäin gandhilaista rauhanaatetta.

Kävelytempauksella Gandhi walk -Committee (GWC) tekee toimintaansa tunnetuksi yhteistyössä muiden kansalaisjärjestöjen kanssa ja suorittaa varainkeruuta. Vuonna 2009 kävelyyn osallistui yli 3000 ihmistä. Ikäryhmittäin parhaat palkittiin 15 km ja 7 km matkoilla. Amakhayan lapsista ja nuorista 17 osallistui kävelyyn, tuloksena

Yhteisöllisyyden uudet muodot

jatkoa Satu Korpelan matkakertomukseen

Ilta hämärtyy, kun ajamme Ondangwaan. Namibia on paljon muuttunut kymmenessä vuodessa. Windhoek on jo sama kiireviruksen vaivaama kuin koko läntinen maailma. Onneksi pohjoisessa aika tuntuu yhä soljuvan verkkkaan.

90-luvulla opettajaksi opiskellessani työskentelin useaan otteeseen vapaaehtoisena Namibiassa. Nyt osat ovat vaihtuneet. Koulutan nuorisotyöntekijöitä ja kolme viimeisen vuosikurssin opiskelijaani tekevät työssäoppimisjaksoaan Namibiassa.

Irina, Heli ja Elina olivat ensin kuu-kauden työssä NYC:llä (National Youth Council of Namibia). He olivat mukana järjestämässä kansallista nuorisotaapahtumaa, jonne saapui toista tuhatta nuorta kaikista 13 läänistä. Ohjelmassa oli kulttuuri- ja urheilukisaa, luentoja

ja paneelikeskusteluja nuorten elämään liittyvistä kysymyksistä.

Windhoekin ja Swakopmundin jälkeen Ambomaa on tytöille pieni shokki. Kaupungit ovat lopulta kaikkialla niin samanlaisia, vasta maaseudulla kulttuurien erot tulevat kirkkaammin esiin. Lämpötilakin on aivan toinen. Swakopmundin villapaitakeli on vaihtunut väreilevään kuumuuteen. Tytöt asettuvat asumaan luterilaisen kirkon vierasmajaan Onipaana.

Aamulla haen tytöt kyytiin ja ajamme tapaamaan Meme Petrina Shiimiä. Hän koordinoi Oonte-järjestön toimintaa. Karismaattinen Meme Petrina on herännyt alueen lasten hätään ja nyt Oonte-järjestön toiminnassa on mukana n. 500 lasta. Järjestö kerää rahaa lasten koulupukuihin ja koulumaksuihin. La-

kiin tehty muutos vapautti täysorvot lapset koulumaksuista. Statuksen vahvistamisen tekeviä sosiaalityöntekijöitä on vain tarpeeseen nähden aivan liian vähän, joten päätökset viipyvät kohtuuttoman kauan. Meme Petrina sanoi myös, etteivät luku- ja kirjoitustaidottomat isovanhemmat, joiden kanssa vanhempansa menettäneet lapset usein asuvat, selviä paperisodasta, jota koulumaksuista vapautuminen vaatii. Myös tässä Meme Petrina heitä auttaa.

Namibiassa arvioidaan olevan n. 170 000 AIDS-orpoa ja luvun arvelaan nousevan vuoteen 2010 mennessä. Määrä kasvaa yhä, koska lääketieteen kehityksen myötä viruksen siirtyminen äidiltä sikiöön voidaan lähes täysin estää. Lapset jäävät eloon mutta äidit kuolevat. Namibiasta häviää lähes kokonainen sukupolvi. Maaseudulla tämä on jo nähtävissä; jäljellä ovat lapset ja vanhukset.

Oonte ei ylläpidä lastenkotia, vaan lapset asuvat joko sukulaistensa kanssa tai jopa keskenään kotitiloillaan. Meme Petrina yhdessä toimintaan mukaan lähteneiden isoäitien kanssa huolehtii siitä, että lapset saavat kerran päivässä keskuksessa lämpimän aterian.

Valtio ei tue orpokoteja vaan haluaa vahvistaa ns. laajentumaperheiden asemaa. Yhteiskunnallinen ja taloudellinen

murros on kuitenkin rapauttanut perinteistä yhteisökuultuuria, jossa naapurin lapsesta huolehtiminen oli itsestään selvyys. Kapitalististen arvojen maihinnousun kautta nuorempi sukupolvi on jo altistunut haluamisen valtaan ja sanonta ”Jos minulla on jotain, meillä on jotain”, on muuttunut: ”Jos minulla on jotain, ostan uuden auton”.

Meme Petrina kertoikin surullisista tarinoita perheistä, jotka olivat rahallisen korvauksen houkuttelemisella ottaneet sijoituslapsia ja rahat saatuaan jättäneet lapset täysin heitteille. Paluuta entiseen ei ole. Nyt on löydettävä uusia yhteisöllisyyden muotoja. Meme Petrinan projekti on hieno esimerkki toimivasta yhteisöllisyydestä.

Winhoek`in naisjärjestö PENDUKA toimii edelleen virkeästi ja mm. tekee kierrätyslasista helmikoruja; sulatusuuni kuvassa.

Rauhanmiljoonavetoisuus

Rauhanmiljoona-vetoisuuden on allekirjoittanut 11 rauhantoimijaa. Yrityksistä huolimatta kulttuuriministeri Wallinin aikatauluun ei mahtunut tapaamista kanssamme. Samoin valtiosihtööri Haglundin aikataulut osoittautuivat liian tiukiksi eurovaalituloksen selvittyä. Rauhankasvatusinstituutin hallitus päätti 10.6.2009 toimittaa vetoisuuden opetusministeriöön postitse.

Opetusministeriölle

Monipuolisen rauhankulttuurin ylläpitämisen ja edistämisen puolesta maassamme toimii sekä suurehkoja ja perinteikkäitä että pieniä eri ammatti- ja kulttuurialojen kansalaisjärjestöjä. Nämä järjestöt saavat julkisen vallan taloudellista tukea valtion budjetissa opetusministeriön pääluokassa olevasta rauhantyön määrärahasta.

Määrärahan nykyinen taso on 460 000 euroa. Määrärahan suuruutta vähennettiin jyrkästi 1990-luvun alun lamavuosina. Lamavuosien jälkeisestä vähäisestä korjauksesta huolimatta määrärahan jälkeenjääneisyys jatkuu ja kasvaa edelleen. Jälkeenjääneisyys korostuu erityisesti verrattaessa määrärahan kehitystä valtion kokonaismenojen kehitykseen, mutta se on tuntuva myös verrattaessa rauhantyön määrärahan tasoa muun kansalaisjärjestötoiminnan avustusten kehitykseen.

Rauhantyön rahoituksen jälkeenjääneisyyden korjaamiseksi allekirjoittaneet järjestöt esittävät, että valtion talousarviossa opetusministeriön pääluokassa oleva rauhantyön edistämiseen varattu määräraha korotetaan vuodesta 2010 alkaen 1,5 miljoonan euron suuruiseksi.

Rauhantyön rahoituksen jälkeenjääneisyys korjattava

Maailmaa koetteleva taloudellinen kriisi edellyttää kansakunnilta malttia ja viisautta. Sosiaalisen oikeudenmukaisuuden turvaaminen on pitkäjänteistä rauhanpolitiikkaa. Toiveikkuutta herättää suurvaltojen johtajien uusi myönteinen asenne ydinaseiden riisuntaan. Suomi voi omilla toimillaan tukea myönteisiä suuntauksia maailmassa.

Monipuolinen kansalaistoiminta on demokratian oleellinen osa. Rauhanjärjestöt toimivat oikeudenmukaisuuden ja rauhan ajatusten edistämiseksi koko maailmassa. Ne korostavat ihmisoikeuksia, toimivat rasismia vastaan, lisäävät tietoa konfliktien ja sotien ehkäisystä ja kannustavat vastuun ottoon ympäristöstä. Kutistuneessa maailmassamme on entistä tähdellisempää ohjata koululaisia ja nuoria hankkimaan tietoa ja ymmärrystä rauhan säilyttämisen ja rakentamisen edellytyksistä.

Maamme rauhanjärjestöt tarvitsevat tässä tilanteessa nykyistä paremmat edellytykset toiminnalleen. Rauhantyön rahoituksen jälkeenjääneisyys on korjattava.

Rauhantyöhön 1,5 miljoonaa euroa

Rauhantyön rahoituksen jälkeenjääneisyyden korjaamiseksi allekirjoittaneet järjestöt esittävät, että valtion talousarviossa opetusministeriön pääluokassa oleva rauhantyön edistämiseen varattu määräraha korotetaan vuodesta 2010 alkaen 1,5 miljoonan euron suuruiseksi.

Rauhanliike on arvokas ja välttämätön toimija

Rauhanliikkeen historialliset ansiot olemassa olevien ja toimivien rauhanrakenteiden aikaansaamisessa, niiden ideoimisessa, edistämisessä ja tukemisessa, ovat kiistämättömät.

Tämä koskee kansainvälisen oikeuden syntyä yleensä ja humanitaarisen oikeuden syntyä erikseen. Maailman ensimmäinen kansainvälisen oikeuden pelisääntöjä luonut rauhankokous Haagissa vuonna 1889 pidettiin rauhanliikkeen alkuperäisestä aloitteesta, vaikka sen virallisesti kutsuivatkin

kokoon Venäjän ja Hollannin hallitsijat.

Kansainliitto syntyi ensimmäisen maailmansodan jälkeen niiden ideoiden pohjalta, joita rauhanliikkeen piirissä oli esitetty jo ennen sotaa. Toisen maailmasodan jälkeen YK perustettiin rauhanliikkeen keskuudessa jo vuosikymmeniä käydyin ja sen julkisuudessa virittämän keskustelun pohjalta, jossa oli analysoitu syvällisesti niitä syitä, joiden takia Kansainliitto epäonnistui tehtävässään. Euroopan Unionin edeltäjän eli Euroopan yhteisöjen perustamiseen vaikuttivat ratkaisevasti perustamista edeltäneet pan-eurooppalaiset aatteet, analyysit ja julkisuus, joita suuressa määrin edistivät juuri rauhanliikkeet.

Tämän päivän julkisuuden vahva ymmärrys rauhan, kehityksen ja ihmisoikeuksien kiinteästä yhteenkuuluvuudesta perustuu juuri rauhanliikkeen yli sadan vuoden ajan ylläpitämään keskusteluun ja aktiiviseen aloitteellisuuteen.

Nykyisen kriisinhallintafilosofian kehittyminen, erityisesti kriisinhallinnan oleellinen kytkytyminen ihmisoikeuksiin ja demokratian edistämiseen ja siviilikriisinhallinnan ratkaisevan merkityksen tiedostaminen, perustuvat rauhanliikkeen piiristä lähteneeseen analyysiin, keskusteluun ja ideointiin.

Julkisen mielipiteen todenmukainen ja realistinen tietoisuus suuresta määrästä turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä perustuu rauhanliikkeen virittämään tutkimukselliseen, kirjalliseen ja journalistiseen aktiivisuuteen. Tämä koskee mm. erilaisten konfliktien ja uhkien luonnetta, joukkotuhoukseiden muodostamaa uhkaa ja aseidenriisuntakysymyksiin liittyvää monitahoista problematiikkaa.

Suomalainen rauhanliike on toimiva ja aktiivinen osa kansainvälistä rauhanliikettä. Rauhanliikkeen kansainvälisyydellä ja sen universaalilla luonteella on tärkeä merkitys kansainvälistyneessä ja nyttemmin nopeasti globalisoituneessa maailmassa. Samalla suomalaisen rauhanliikkeen kansallinen merkitys korostuu. Suomen kansallinen turvallisuus perustuu ratkaisevasti laajempaan eurooppalaiseen ja yleismaailmalliseen turvallisuuteen.

Julkinen valta ja kansalaisjärjestöt

Pohjoismaisissa demokratioissa on omaksuttu se näkemys, että monipuolinen kansalaisjärjestötoiminta on oleellista demokratiaa ylläpitävän aktiivisen kansalaisyhteiskunnan olemassaolon ja toiminnan kannalta. Tämän vuoksi erilaiset kansalaisjärjestöt saavat pluralismin periaatetta kunnioittaen julkiselta vallalta taloudellista tukea perustoimintojensa ylläpitämiseen. Tuelle ei edellä mainitusta syystä aseteta poliittisia ehtoja.

Allekirjoittaneiden järjestöjen mielestä tämä Suomessakin vakiintunut käytäntö on arvokas ja kunnioitettava elementti maamme demokraattista yhteiskuntapolitiikkaa.

Rauhanjärjestöjen määrärahakehitys

Monipuolisen rauhankulttuurin ylläpitämisen ja edistämisen puolesta maassamme toimii sekä suurehkoja ja perinteikkäitä että pieniä eri ammatti- ja kulttuurialojen kansalaisjärjestöjä. Nämä järjestöt saavat julkisen vallan taloudellista tukea valtion budjetissa opetusministeriön pääluokassa olevasta rauhantyön määrärahasta.

Määrärahan nykyinen taso on 460 000 euroa. Määrärahan suuruutta vähennettiin jyrkästi 1990-luvun alun lamavuosina. Lamavuosien jälkeisestä vähäisestä korjauksesta huolimatta määrärahan jälkeenjääneisyys jatkuu ja kasvaa edelleen. Jälkeenjääneisyys korostuu erityisesti verrattaessa määrärahan kehitystä valtion kokonaismenojen kehitykseen, mutta se on tuntuva myös verrattaessa rauhantyön määrärahan tasoa muun kansalaisjärjestötoiminnan avustusten kehitykseen.

Rauhanjärjestöjen nykyinen avustustaso on täysin riittämätön kansalaisjärjestöille, jotka pyrkivät

toimimaan monimuotoisesti, aktiivisesti ja tuloksekkaasti. Taloudellisten resurssien niukkuus vaikeuttaa tuntuvasti järjestöjen toimintaa. Järjestöjen perusrutiinejakin joudutaan tekemään palkattoman vapaaehtoistyön voimin. Kyky vapaaehtoistyön mobilisointiin on tietysti aivan ratkaisevaa rauhanjärjestöjen toiminnan ja aktiivisuuden perustana. Tehokas vapaaehtoistyön mobilisointi edellyttää kuitenkin, että järjestön perusrutiinit voidaan teettää palkattuna työnä. Toimitiloista aiheutuvat kustannukset ovat toinen menoerä, johon on useimmiten mahdotonta löytää ratkaisu vapaaehtoisrahoituksesta. Rauhanliikkeen piirissä toteutettava, ja yhä tärkeämmäksi noussut kansainvälinen yhteistyö ja vuorovaikutus vaativat nekin yhä enemmän taloudellista panostusta.

Esityksemme rauhantyön määrärahan tasokorotuksesta on kohtuullinen. 1990-luvun alkua vertailukohtana pitäen se tähtää vain määrärahan jälkeenjääneisyyden oikaisemiseen, rahanarvon muutoksen huomioon ottamiseen ja kustannusten nousun kompensatioon. Korotettunakin määräraha turvaa rauhanjärjestöille vain niiden infrastruktuurin, kaikki toiminta perustuu vapaaehtoistyöhön ja vapaaehtoisrahoitukseen. Valtion menotaloudessa korotuksen taloudellinen merkitys on vähäinen, mutta rauhantyön alalla toimiville kansalaisjärjestöille määrarahalla on erittäin suuri merkitys.

Yhteistyötä kansalaisjärjestökentällä

Viime vuosikymmenien hyvää kehitystä on ollut, että kansalaisjärjestöt työskentelevät lisääntyvästi yhteistyössä keskenään. Rauhanjärjestöjen osalta tämän on merkinnyt yhteisten hankkeiden määrän kasvua etenkin sellaisten järjestöjen ja tahojen kanssa, jotka toimivat kehitysyhteistyön ja ihmisoikeuksien parissa. Rauhanliike onkin rauhanjärjestöjä laajempi käsite. Siihen voidaan tämän laajan järjestökentän lisäksi lukea usein myös suuri joukko tieteellisen tutkimuksen ja median palveluksessa työskenteleviä ihmisiä. Elävän ja vireän rauhanliikkeen olemassaolo edellyttää kuitenkin elävää ja vireää rauhanjärjestöjen verkostoa.

Rauhajärjestöt ovat erilaisia ja erikoistuneita, mutta niiden yhteisenä tavoitteena on oikeudenmukaisuuden ja rauhan edistäminen maailmassa. Lisäämme tietoa ja kannustamme vastuun ottoon ihmisten ja heidän yhteisöjensä terveydestä ja elossa säilymisen edellytyksistä, sotien ehkäisystä, elinympäristön asuttavuuden säilyttämisestä sekä maailmanlaajuisen eriarvoisuuden vähentämisestä. Korostamme kaikkien ihmisten oikeutta sosiaaliseen ja psyykkiseen hyvinvointiin. Toimimme yhteistyössä muiden järjestöjen ja tahojen kanssa siellä, missä nämä oikeudet ja tavoitteet vaarantuvat. Pyrimme estämään ennalta rasismien syntymistä ja kehittymistä. Opetuksen yleisesti hyväksyttyn arvopohjaan kuuluu maassamme kasvatus kansainvälisyyteen ja kestäväan kehitykseen. Kestävän rauhankulttuurin rakentaminen edellyttää väestöltä tietoa ja lukukykyä kasvavasta määrästä ilmiöitä, instituutioita ja prosesseja. Rauhanjärjestöt toimivat määrätietoisesti tämän rauhankulttuurin perustan vahvistamiseksi.

Konfliktien uudet muodot liittyvät nykyisin usein paikallisiin, alueellisiin ja kulttuurisiin identiteetteihin. Turvallisuusuhkia syntyy, jos yhteiskuntien ja yhteisöjen identiteetti, autonomia ja jopa olemassa olo vaarantuvat. Yhteiskunnallisten muutosten ja suotuisan kehityksen edistämiseen tarvitaan uudenmuotoista konfliktien ratkaisutoimintaa. Ruohonjuuritason kansainvälinen ja kansallinen kansalaistoiminta lisää yhteyksiä ja vuorovaikutusta, jolloin konfliktien kärjistymisen ja eskaloitumisen vaara vähenee. Monipuolinen, vireä, avoin ja keskusteleva rauhanliike tarvitsee aktiivisia rauhanjärjestöjä. Rauhanjärjestöjen kohtuulliset toimintaedellytykset on turvattava.

Helsingissä 15. kesäkuuta 2009

Rauhankasvatusinstituutti ry, Suomen Rauhanliitto – YK-yhdistys ry, Suomen Rauhanpuolustajat, Suomen Sadankomitealiitto, PAND – Taiteilijat Rauhan Puolesta ry, Tekniikka Elämää Palvelemaa ry, Kasvattajat Rauhan Puolesta ry, Lääkärien Sosiaalinen Vastuu ry, Psykologien Sosiaalinen Vastuu ry, Asestakieltäytyjäliitto ry, Naiset Rauhan Puolesta

Ekotekniikkaa Owambolle

Eco Centren asuinrakennuksista viimeistellään kolmea Ville Vernermon aikanaan suunnittelemaa paritaloa, joissa kaikissa on mm. tyhjiöputkiveden-keräimet lämmintä vettä varten. sekä kompostoivat, ”Marko”-kuivakäymälät. Harmaavesisäiliöt on otettu käyttöön.

Kasvatushanke

Satu Korpela on tehnyt ystävyysvierailun Etelä-Afrikkaan, Amakhayan katulapsikotiin sekä Namibiaan ja kertoo artikkelissaan kokemuksistaan, joita hän hyödyntää myös omassa opetustyössään.

Ilmajoen Etelä-Pohjanmaan Opistossa opiskelevat Elina Koski, Heli Metsänen ja Irina Toivonen suorittivat työssäoppimisharjoittelunsa kesällä Namibiassa. Ensi kuukausi kului NYC:llä (National Youth Council of Namibia) nuorisotapahtuman järjestämisessä yli 1000:lle nuorelle. Sen jälkeen he kävivät Owambolla mm. tutustumalla Oonte-järjestöön.

Maija-Liisa Partanen ja Markku Kataja ovat tutustuneet Namibian kouluoloihin ja opetukseen kesällä, käyneet myös Green Namibia Eco Centressä.

Beninin valaistushanke

Valaistustarvikkeita sisältävä kontti on lähtenyt syyskuussa Benin’iin.

Somalian kouluhanke

SOFI-koulun rehtori Ms Nafido Faarax Jimcaele kirjoittaa raportissaan:

”Opinnot sujuvat hyvin, mutta taistelijoiden tukijoukko saapui lähelle koulua. Pommeja putosi myös lähelle koulua ja siviilejä kuoli. Koulun henkilökunta ei vahingoittunut selkkauksessa, mutta koulu joutui muuttamaan rauhallisemmalle alueelle ja oli muuton takia suljettuna kolme päivää.

Tällä hetkellä kouluun jonottaa jo yli 200 oppilasta, mutta koululla ei ole kapasiteettia lisätä oppilasmäärää. Pommien ja pelon keskellä pystymme edelleen työskentelemään ja toivomme rauhaa”.

Tukea täälle vuodelle vielä tarvitaan! Tili 102030-135705

Nur Muhamed Mahamud, uusi teppiläinen, on osallistunut Lundissa 7-9.8. viiden Afrikan sarven maan (Sudan, Somalia, Etiopia, Eritrea ja Djibouti) ”Horn of Africa and Peace: The role of Environment”-konferenssiin. Erityisenä teimana oli esillä vedenhankinnan kehittäminen.

Timo Juurikkala, TEPin kasvatushankkeen tukija, on tullut kansanedustajaksi Heidi Hautalan tilalle hänen tultuaan valituksi Euroopan Parlamenttiin. Toisena teppiläisenä Suomen parlamentissa jatkaa Oras Tynkkynen.

UUTUUSKIRJOJA:

Ari Lampinen: Uusiutuvan liikenne-energian tiekartta. Pohjois-Karjalan Ammattikorkeakoulu. Teos on ensimmäinen suomalainen yleisteos uusiutuvien energiamuotojen käyttömahdollisuuksista liikenteessä. Kirjassa on runsas kuvitus ja lukuisia käytännön esimerkkejä. Suurin paino on annettu autoliikenteelle, mutta myös työkone-, raide-, vesi-, ilma-, avaruus- ja viestiliikenne sisältyvät tarkasteluun. Kirjan voi hankkia painettuna tai e-kirjana Pohjois-Karjalan Ammattikorkeakoulun julkaisumyynnistä: <http://www.ncp.fi/julkaisut/>, puhelin: 050 436 4933, sähköposti: julkaisut@pkamk.fi tai Tikkarinteen tietopalvelusta, osoitteessa Tikkarinne 9 A, 80200 Joensuu.

Anniina Takala: Tekniikan korkeakoulutus. Ihmisten ja ympäristön hyväksi. Tekniikan Akateemisten liitto TEK.

Tutkimus käsittelee kestävän kehityksen haasteita tekniikan korkeakoulutuksessa ja se on osa Tekniikan Akateemisten Liitto TEKin koordinoimaa tekniikan korkeakoulutuksen strategiaprojektia. Julkaisussa esitetään tutkimustyön lisäksi toimenpide-ehdotuksia kestävän kehityksen huomioimiseksi tekniikan korkeakouluopinnoissa.

Lisätietoja: www.tek.fi

Suomen ensimmäinen tekniikan etiikan väitös

Joukko TEPiläisiä oli todistamassa historiallista hetkeä, kun teologian ja filosofian maisteri Topi Heikkerö puolusti Suomen tiettävästi ensimmäistä tekniikan etiikan väitöskirjaa elokuun 14. päivänä Helsingin yliopistossa.

TEPiläiset tuntevat Heikkeröä ehkä parhaiten TEKin kustantaman oppikirjan ”Tekniikka ja etiikka. Johdatus teoriaan ja käytäntöön” -kirjoittajana.

Väitöskirjassaan ”Ethics in a Technological World. Framing the Questions and Three Approaches” hän esittelee ja arvostelee kolmen 1900- ja 2000-luvun filosofin, Hans Jonasin, Albert Borgmannin sekä Larry Hickmanin tekniikan etiikkaan liittyvät teokset ja ajatukset. Heikkerö päätyy omien sanojensa mukaan puolustamaan tieteiden välistä lähestymistapaa tekniikan etiikkaan, joka käyttää hyväksi sovelletun etiikan, tekniikan filosofian sekä tieteen ja tekniikan tutkimuksen (nk. STS) keinoja samalla yrittäen päästä niiden rajoituksista eroon.

Hänen tutkimuksensa suosittelee eräänlaista ”keskitason etiikkaa”, joka keskittyy ihmisten käytäntöihin, instituutioihin ja politiikkaan. Väitöskirja on sujuvasti kirjoitettu, vaikkakin ilmeisesti kiireestä johtuneet kieliasun huolimattomuus ja useat painovirheet jossakin määrin häiritsevät.

Väitöstilaisuus muodostui yleisölle erittäin mielenkiintoiseksi ja antoisaksi, ei vähiten opponentin, professori Langdon Winnerin (Rensselaer Polytechnic Institute, Troy, New York, USA) ansiosta. Winner pohjusti jokaista kysymystään lyhyellä esitelmällä luonnostaen lukuisalle yleisölle kysymyksen taustaa. Kaiken kaikkiaan hyvin vakuuttava esitys; ilmeisesti Wall Street Journal ei ole suotta kutsunut Winneriä ”teknologiapolitiikan johtavaksi akateemikoksi”.

Opponentin ehkä painavin kritiikki kohdistui siihen, että analysoituaan valittujen kolmen filosofin oppeja ja esitettyään osuvaa ja älykästä arvostelua niistä, Heikkerö ei väitöskirjan päätösoasassa pysty kehittämään niitä eteenpäin eikä esittämään vaihtoehtoja.

Heikkerön väitöstilaisuus antoi taas kerran aiheita pohtia tekniikan etiikan vaatimatonta asemaa Suomen yliopistojen, etenkin teknillisten korkeakoulujen, opetusohjelmassa. Aalto-yliopistolla olisi nyt loistava tilaisuus olla tässä muutoksen edelläkävijänä.

Mitä Kööpenhaminan ilmastokokouksessa päätetään?

YK:n vuoden 1992 ilmastosopimuksen ratifioineiden maiden 15. osapuolikokous COP15, joka on samalla myös viides vuoden 1997 Kioton protokollan ratifioineiden maiden kokous CMP5, järjestetään Kööpenhaminassa 7.-18.12. Kokoukseen päätarkoituksena on päättää päästörajoituksista Kioton protokollan ensimmäisen sopimuskauden 2008-2012 jälkeen. Kokous voi päättyä monella vaihtoehtoisella tavalla.

Ykkösvaihtoehtona on, että saadaan sovittua Kioton protokollan toisesta sopimuskaudesta ja mahdollisesti useammastakin tulevasta sopimuskaudesta, joissa kussakin päästörajoituksen kiristyvät edelliseen kauteen verrattuna. Teknisesti se tehtäisiin sopimalla Kioton protokollan Kööpenhaminan pöytäkirja, jossa kullekin maalle on ilmoitettu toisen ja mahdollisesti useammankin seuraavan sopimuskauden päästöjen ylärajat. Näin on menetelty erittäin menestyksekkään YK:n otsonisopimuksen puitteissa, jossa vuoden 1987 Montrealin protokollan rajoituksia on jo neljä kertaa kiristetty Lontoon, Kööpenhaminan, Montrealin ja Pekingin pöytäkirjoilla. Kööpenhaminan pöytäkirjassa voidaan Kioton protokollan tavoin sopia pelkästään teollisuusmaiden päästöistä tai toivottavasti myös kehitysmaiden päästöistä.

Teollisuusmaiden osalta neuvotellaan päästöjen vähentämisestä ja kehitysmaiden osalta päästöjen rajoittamisesta, missä rajoittaminen tarkoittaa mahdollisuutta lisätä päästöjä korkeintaan sovittuun enimmäismäärään saakka. Eräänä ongelmana Kööpenhaminan pöytäkirjan neuvotteluille on se, että USA ei ole ratifoinut Kioton protokollaa, josta syystä sillä ei ole puheoikeutta Kioton protokollan asioissa, mukaan lukien toisen sopimuskauden neuvotteluissa. USA voi kuitenkin milloin tahansa hoitaa ratifoinnin ja pelkästään ilmoittamalla tekevänsä niin, vaikkapa vasta Kööpenhaminassa, se käytännössä voi osallistua Kööpenhaminan pöytäkirjan neuvotteluihin, vaikka sillä virallista puheoikeutta ei olisikaan.

Toinen vaihtoehto on sopia Kööpenhaminan protokollasta eli toisesta YK:n ilmastosopimuksen protokollasta, joka korvaisi kokonaan tai osittain Kioton protokollan vuodesta 2013 alkaen. Näin on menetelty erittäin menestyksekkään kaukokulkeutumissopimuksen puitteissa rajoittaen toisiaan seuraavien protokollien avulla mm. typen ja rikin oksidien päästöjä. Tässä neuvotteluprosessissa ovat mukana myös Kioton protokollan toistaiseksi ratifioimattomat 4 maata eli USA, Afganistan, San Marino ja Tsad.

On varsin todennäköistä, että neuvottelut eivät pääty 18.12., vaan ne venyvät ainakin vuorokaudella, kuten Kioton ja Montrealin ilmastokokouksissa kävi, tai mahdollisesti enemmänkin kuin vuorokaudella. On epätoivottavaa, mutta mahdollista, että kokous keskeytetään ja jatketaan sitä esimerkiksi seuraavana kesänä. Näin tapahtui vuoden 2000 Haagin ilmastokokouksessa, jota jatkettiin seuraavana kesänä Bonnissa – erinomaisin tuloksin.

Mikäli Kööpenhaminan pöytäkirjaa tai protokollaa ei saada neuvotelluksi, asia siirtyy seuraaviin kokouksiin. Se olisi erittäin epätoivottavaa, mutta siitä huolimatta sekä YK:n ilmastosopimus että sen Kioton protokolla jäävät joka tapauksessa voimaan. Se tarkoittaa, että päästövelvoitteita ei kiristetä, mutta Kioton protokollan ratifioineet teollisuusmaat eivät saa kasvattaa päästöjä vuoden 2012 jälkeen ensimmäisen sopimuskauden velvoitteiden tasosta. EU-maissa ja monissa muissa maissa päästöjä tullaan joka tapauksessa vähentämään siinäkin tapauksessa, että YK-tason lisävelvoitteita ei saada neuvotelluiksi.

Kolumni

Masentaako?

Mitäpä muuta voisi tuntea, kun seuraa, miten alhaisella moraalilla kehitysapuun juuri suhtauduttiin. Ja miten kaukana tavoitteista ollaan ilmastonmuutoksen torjunnassa. Lamakin vielä, jossa hysteerisesti odotetaan vain uutta kasvua ja pörssikurssien nousua. Luovat ja konkreettiset ehdotukset maailmantalouteen ja elintapoihin puuttuvat.

Sain viestin Leo Olasvirralta, jonka olemuksessa lämpö kehitysmaalaisia kohtaan näkyy. Ennen lähtöään suurlähettilääksi Etiopiaan kehoitti käymään osoitteessa www.worldometers.info.fi ja sanoi, että ”pääsee hyvin alkuun, vaikka silmät meinasivat mennä rullalle..”

Näkyikin eläviä lukuja maailman tilasta, kuten aliravitut: 1017 miljoonaa, vailla puhdasta vettä: 1411 miljoonaa. Öljyvaroja on vielä 15 473 päiväksi, uraani-varoista ei tietoa, mutta olisi tärkeä tieto lyhytnäköisille poliitikoille.

Viime viikon uutinen kertoi Desertec-energiasuunnitelmasta, jolla Saharan aurinkosähköä johdettaisiin Eurooppaan. Ei mainittu, tarvitsisivatko itse energiaa Afrikassa, jos vain löytyisi rahoitusta. Sama välinpitämättömyys siis kuin elvytysmiljardeissa, jotka hetkessä löytyivät teollistuneiden maiden käyttöön.

Ilmastonmuutoksen torjumiseksi ei ole esitetty tuhlaavan, turhan ja huikean asetuotannon rajoittamista. Esim. hyökkäysaseet pitäisi jo kieltää. Suomikin toimii vastuuttomasti lisätessään puolustusmenojaan ja ylläpitää harhakuvaa uskottavan puolustuksen niin vaativan.

Yritettiin taas kesäkuussa vaikuttaa rauhan kulttuurin jälkeensä jääneisyyden korjaamista ensi vuoden budjettiin; ministeri Wallin’illa ei ollut aikaa lähetystölle. Samoin kävi KePan 144:n järjestön vetoomuksille

kehitysmäärärahoista; pääministerillä ei ollut audienssiaikaa!

Olisi ollut mahtavaa, jos yksikin edustaja joka järjestöstä olisi ollut Säätytalon miekkarissa! Tunnelma oli silti sama kuin rauhanmarseilla, joissa aina saa ainakin

hyvän mielen! Lohtua saa, kun yksilönä tukee hankkeita, TEPin tai muita. Suurta iloa tuottaa, kun joka kuukausi pääsen kirjaamaan tukijoita tiliotteista. Kaikkein ilahduttavinta on, kun tässä joukossa ovatkin parhaat ystävät!

Paul Collander esitti 90-luvun lopulla energiasaldonsa, jolla voi laskea kulutuksensa ja neuvoi säästöihin. Sai kompostorinsa toimimaan, kuten myös Satu Hassi kerrostalonsa parvekkeella sekä omanikin Vattuniemessä 12 vuotta.

Claus Montonen Kuvalehden erinomaisen artikkelinsa otsikossa toteaa, että maailma on pelastettavissa tekniikan avulla. Toivottavasti hän on oikeassa, vaikka mielettömän asevarustelu ja kehitysmaiden ahdinko vielä nyt kasvavat.

Nyt kiinnostaisi ihmiskunnan gallupkysely varustelun vähentämisestä? Ja jos, kuten Suomen Nato-kyselyssä, vaikutus olisikin yhtä tehokasta! Ja jos säästyneet varat suunnattaisiin ilmastonmuutoksen torjuntaan ja kehitysmaiden elvytykseen!

TEPin hallitus; varsinaiset jäsenet

Tuija Vihavainen, puheenjohtaja
Eteläinen rautatienkatu 16a B 33
00100 Helsinki
040 502 6121
tuija.vihavainen@elisanet.fi

Juha Kovanen, varapuheenjohtaja
Tädyketie 6 D 52, 01360 Vantaa
040 060 9073
juha.t.kovalainen@netti.fi

Jouko Niemi, sihteeri
Fleminginkatu 7 B 47, 00530 HELSINKI
09 701 4107
jouniemi@kaapeli.fi

Taisto Venermo taloudenhoitaja
Kiiltokallionkuja 11 B, 02810 Espoo
09 522 883
taiven@elisanet.fi

Mia Bungers
Terhikintie 7, 04200 Kerava
050 367 7672
miabungers@kolumbus.fi

Outi Haikarainen
Maininkitie 14 B 22, 02320 Espoo
050 596 8153
outi.haikarainen@gmail.com

Risto Latvala
Hernekertuntie 14, 02660 Espoo
050 440 2114

Taina Maikola
Kirkkoherrantie, 00650 Helsinki
040 548 1628
taina_maikola@hotmail.com

Varajäsenet

Elina Järvenpää
Kangasvuokontie 5 B 14
00930 Helsinki
040 589 1150
elina.jarvenpaa@iki.fi

Helena Kekkonen
Vattuniemenkatu 8 F 115, 00210 Helsinki
050 531 7476
helena.risto.kekkonen@kolumbus.fi

Claus Montonen
Kiviportintie 1, 00950 Helsinki
040 755 4248
gclaus.montonen@helsinki.fi

Ilkka Norros
Fredrikinkatu 73 B 19, 00100 Helsinki
020 722 111
ilkka.norros@vtt.fi

Minna Näsman
Mesimäki 10 D 18, 02780 Espoo
minna.nasman@netti.fi

Satu Torikka
Sturenkatu 40 B 23, 00550 Helsinki
050 381 9719
satu.torikka@gmail.com

Riitta Wahlström
Pietarinkatu 1 E 59, 00150 Helsinki
050 540 2618
riitta.wahlstrom@elisanet.fi

2

Tekniikka elämää palvelemaan ry
Tekniken i livets tjänst
Technology for life

Jäsenmaksut 2009

Varsinainen jäsen 25 euroa

Opiskelija, työtön 10 euroa

Kannatusjäsen 200 euroa

Tili Sampo 800011-1472349, viitteeksi 1012 ja
viestikenttään nimi, osoite ja maininta ”uusi jäsen”.